

Υπόθεση C-133/24

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

16 Φεβρουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (Πορτογαλία)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

18 Δεκεμβρίου 2023

Προσφεύγουσες:

CD Tondela – Futebol, SAD

Clube Desportivo Feirense – Futebol, SAD

Liga Portuguesa de Futebol Profissional (LPFP)

Académico de Viseu Futebol Clube, SAD

Os Belenenses – Sociedade Desportiva de Futebol, SAD

Moreirense Futebol Clube – Futebol, SAD

Marítimo da Madeira, Futebol, SAD

Vitória Sport Clube – Futebol, SAD

Futebol Clube do Porto, Futebol, SAD

Sporting Clube de Portugal – Futebol, SAD

Sport Lisboa e Benfica, Futebol, SAD

Associação Académica de Coimbra – Organismo Autónomo de Futebol, SDUQ, Lda

Καθής:

Autoridade da Concorrência

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αντικείμενο της κύριας δίκης είναι να διαπιστωθεί αν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμφωνία ένωσης επιχειρήσεων περιορίζουσα τον ανταγωνισμό ως εκ του αντικειμένου συμφωνία με την οποία οι κύριες αθλητικές εταιρίες των πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου πρώτης και δεύτερης κατηγορίας στην Πορτογαλία συμφώνησαν να μην προσλαμβάνουν, η μία από την άλλη, ποδοσφαιριστές επαγγελματικού ποδοσφαίρου οι οποίοι κατήγγειλαν μονομερώς τη σύμβαση εργασίας τους λόγω προβλημάτων οφειλόμενων στην πανδημία COVID-19 ή οποιασδήποτε έκτακτης απόφασης ληφθείσας λόγω της πανδημίας COVID-19, και ειδικότερα της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου.

Προδικαστικά ερωτήματα

«1) Συνιστά κανόνα που ενδιαφέρει τον αθλητισμό κατά τη νομολογία Meca-Medina (υπόθεση C-519/04 P, Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής, EU:C:2006:492) συμφωνία συναφθείσα μέσω τηλεματικής στις πλατφόρμες Zoom ή Microsoft Teams στις 7 Απριλίου 2020 από όλες τις αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου πρώτης κατηγορίας και στην οποία προσχώρησαν με τον ίδιο τρόπο την επομένη οι περισσότερες αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου δεύτερης κατηγορίας ενός κράτους μέλους, σε αμφότερες τις περιπτώσεις εν γνώσει της ένωσης η οποία έχει ως αντικείμενο, στο εν λόγω κράτος μέλος, να διασφαλίζει και να ρυθμίζει τις δραστηριότητες του επαγγελματικού ποδοσφαίρου, δυνάμει της οποίας οι ως άνω αθλητικές εταιρίες συμφώνησαν να μην προσλαμβάνουν, η μία από την άλλη, ποδοσφαιριστές επαγγελματικού ποδοσφαίρου των ως άνω κατηγοριών που κατήγγειλαν μονομερώς τη σύμβαση εργασίας τους λόγω προβλημάτων οφειλόμενων στην πανδημία COVID-19 ή οποιασδήποτε έκτακτης απόφασης ληφθείσας λόγω της πανδημίας COVID-19, και ειδικότερα της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου, υπό τις περιστάσεις που εκτίθενται με την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως;

2) Κατά τη νομολογία που προκύπτει από τις αποφάσεις της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Wouters κ.λπ. (C-309/99, EU:C:2002:98, σκέψη 97), και της 18ης Ιουλίου 2006, Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής (C-519/04 P, EU:C:2006:492, σκέψη 42), μπορεί να θεωρηθεί αναλογικός και κατάλληλος και, επομένως, συμβατός με το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, κατά τις διατάξεις του άρθρου 165 ΣΛΕΕ, κανόνας ο οποίος προκύπτει από συμφωνία συναφθείσα μέσω τηλεματικής στις πλατφόρμες Zoom ή Microsoft Teams στις 7 Απριλίου 2020 από όλες τις αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου πρώτης κατηγορίας και στην οποία προσχώρησαν με τον ίδιο τρόπο την επομένη οι περισσότερες αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου δεύτερης κατηγορίας ενός κράτους

μέλους, σε αμφότερες τις περιπτώσεις εν γνώσει της ένωσης η οποία έχει ως αντικείμενο, στο εν λόγω κράτος μέλος, να διασφαλίζει και να ρυθμίζει τις δραστηριότητες του επαγγελματικού ποδοσφαίρου, δυνάμει της οποίας οι ως άνω αθλητικές εταιρίες συμφώνησαν να μην προσλαμβάνουν, η μία από την άλλη, ποδοσφαιριστές επαγγελματικού ποδοσφαίρου των ως άνω κατηγοριών που κατήγγειλαν μονομερώς τη σύμβαση εργασίας τους λόγω προβλημάτων οφειλόμενων στην πανδημία COVID-19 ή οποιασδήποτε έκτακτης απόφασης ληφθείσας λόγω της πανδημίας COVID-19, και ειδικότερα της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου, η οποία έχει τα χαρακτηριστικά και τους σκοπούς και συνήφθη υπό τις περιστάσεις που εκτίθενται με την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως;

3) Αντιβαίνει στο άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ερμηνεία κατά την οποία συμφωνία συναφθείσα με τα χαρακτηριστικά και τους σκοπούς και υπό τις περιστάσεις που εκτίθενται με την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, μέσω τηλεματικής στις πλατφόρμες Zoom ή Microsoft Teams στις 7 Απριλίου 2020 από όλες τις αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου πρώτης κατηγορίας και στην οποία προσχώρησαν με τον ίδιο τρόπο την επομένη οι περισσότερες αθλητικές εταιρίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου δεύτερης κατηγορίας ενός κράτους μέλους, σε αμφότερες τις περιπτώσεις εν γνώσει της ένωσης η οποία έχει ως αντικείμενο, στο εν λόγω κράτος μέλος, να διασφαλίζει και να ρυθμίζει τις δραστηριότητες του επαγγελματικού ποδοσφαίρου, δυνάμει της οποίας οι ως άνω αθλητικές εταιρίες συμφώνησαν να μην προσλαμβάνουν, η μία από την άλλη, ποδοσφαιριστές επαγγελματικού ποδοσφαίρου των ως άνω κατηγοριών που κατήγγειλαν μονομερώς τη σύμβαση εργασίας τους λόγω προβλημάτων οφειλόμενων στην πανδημία COVID-19 ή οποιασδήποτε έκτακτης απόφασης ληφθείσας λόγω της πανδημίας COVID-19, και ειδικότερα της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου, μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου, καθότι είναι αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό;»

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και νομολογία του Δικαστηρίου

- Άρθρο 101, παράγραφος 1, και άρθρο 165 ΣΛΕΕ
- Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), άρθρο 3.
- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Α. Ράντου στην υπόθεση European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:153, σημείο 62).
- Απόφαση της 25ης Μαρτίου 2021, Sun Pharmaceutical Industries και Ranbaxy (UK) κατά Επιτροπής (C-586/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2021:241, σκέψη 86).

- Απόφαση της 25ης Απριλίου 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, σκέψη 45).
- Απόφαση της 16ης Μαρτίου 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, σκέψη 40).
- Απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής (C-519/04 P, EU:C:2006:492).
- Απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Wouters κ.λπ. (C-309/99, EU:C:2002:98, σκέψη 97).
- Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψεις 106 και 110).
- Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1974, Walrave και Koch (36/74, EU:C:1974:140, σκέψη 8).
- [Απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1972, Vereniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής (8/72, EU:C:1972:84)].
- Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2020, International Skating Union κατά Επιτροπής (T-93/18, EU:T:2020:610, σκέψη 109).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

1. Κανόνες σχετικά με πρακτικές οι οποίες περιορίζουν τον ανταγωνισμό

- 1 Lei n.º 19/2012, de 8 de maio, que aprova o novo regime jurídico da concorrência (νόμος 19/2012, της 8ης Μαΐου 2012, περί εγκρίσεως του νέου νομικού καθεστώτος του ανταγωνισμού) (DR αριθ. 89/2012, Série I, της 8ης Μαΐου 2012): άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο c.

2. Κανόνες που εφαρμόζονται στην εγγραφή και τη χρήση επαγγελματιών ποδοσφαιριστών και στις εργασιακές σχέσεις μεταξύ συλλόγων και ποδοσφαιριστών

- 2 Lei n.º 54/2017, de 14 de julho, que estabelece o regime jurídico do contrato de trabalho do praticante desportivo, do contrato de formação desportiva e do contrato de representação ou intermediação (νόμος 54/2017, της 14ης Ιουλίου 2017, περί θεσπίσεως του νομικού καθεστώτος της σύμβασης εργασίας αθλητή, της σύμβασης αθλητικής κατάρτισης και της σύμβασης εκπροσώπησης ή διαμεσολάβησης) (DR αριθ. 135/2017, Série I, της 14ης Ιουλίου 2017): άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 9, άρθρο 23 και άρθρο 26, παράγραφοι 1 και 2.
- 3 Regulamento das Competições organizadas pela Liga Portugal adotado ao abrigo do n.º 1 do artigo 29.º do Regime Jurídico das Federações Desportivas, aprovado

pelo Decreto-Lei n.º 248-B/2008 (κανονισμός διοργανώσεων του Liga Portugal, ο οποίος εγκρίθηκε δυνάμει του άρθρου 29, παράγραφος 1, του νομικού καθεστώτος των αθλητικών ομοσπονδιών που εγκρίθηκε με την πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 248-B/2008): άρθρο 74, άρθρο 76, παράγραφος 5, άρθρο 79, παράγραφος 6, και παράρτημα II, σημεία 2, 3 και 8.

- 4 Contrato Coletivo de Trabalho celebrado entre a Liga Portuguesa de Futebol Profissional e o Sindicato de Jogadores Profissionais de Futebol (συλλογική σύμβαση εργασίας συναφθείσα μεταξύ του φορέα διοργάνωσης του πορτογαλικού πρωταθλήματος επαγγελματικού ποδοσφαίρου [(στο εξής: LPFP)] και της συνδικαλιστικής ένωσης επαγγελματιών ποδοσφαιριστών [(στο εξής: SJPF)]) (στο εξής: CCT): άρθρα 4, 7.º-A, 10, 31, 39 και 46, παράγραφοι 1 και 3.

3. Έκτακτα μέτρα ληφθέντα λόγω της πανδημίας

- 5 Decreto-Lei n.º 10-G/2020, de 26 de março (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 10-G/2020, της 26ης Μαρτίου 2020) (DR αριθ. 61/2020, 1er Suplemento, Série I, της 26ης Μαρτίου 2020), περί λήψεως έκτακτου και προσωρινού μέτρου προστασίας της απασχόλησης στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19: άρθρο 6.
- 6 Decreto-Lei n.º 18-A/2020, de 23 de abril (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 18-A/2020, της 23ης Απριλίου 2020) (DR αριθ. 80/2020, 1er Suplemento, Série I, της 23ης Απριλίου 2020), περί λήψεως έκτακτων και προσωρινών μέτρων στον τομέα του αθλητισμού στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19.
- 7 Resolução do Conselho de Ministros n.º 33-C/2020, de 30 de abril (απόφαση αριθ. 33-C/2020 του Υπουργικού Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 2020) (DR αριθ. 85/2020, 3er Suplemento, Série I, της 30ής Απριλίου 2020), περί θεσπίσεως στρατηγικής για την άρση των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας στο πλαίσιο της καταπολέμησης της πανδημίας COVID-19.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

1. Το πλαίσιο

- 8 Ο LPFP είναι μη κερδοσκοπική ένωση ιδιωτικού δικαίου, με αντικείμενο τη διασφάλιση και τη ρύθμιση της δραστηριότητας επαγγελματικού ποδοσφαίρου στην Πορτογαλία, της οποίας τακτικά μέλη είναι οι σύλλογοι ή οι αθλητικές εταιρίες. Στον τομέα του ανδρικού επαγγελματικού ποδοσφαίρου, ο LPFP διοργανώνει το Primeira Liga (πρωτάθλημα πρώτης κατηγορίας), το Segunda Liga (πρωτάθλημα δεύτερης κατηγορίας) και το Taça da Liga (κύπελλο).
- 9 Κατά την αγωνιστική περίοδο 2019/2020, δεκαοκτώ ομάδες μετείχαν στο Primeira Liga και δεκατρείς στο Segunda Liga.

- 10 Στις 30 Ιανουαρίου 2020, κατά τη διάρκεια της ανωτέρω αγωνιστικής περιόδου, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κήρυξε την έξαρση του κορονοϊού ως κατάσταση έκτακτης ανάγκης διεθνούς ενδιαφέροντος για τη δημόσια υγεία και στις 11 Μαρτίου 2020 κήρυξε την COVID-19 ως πανδημία.
- 11 Στις 12 Μαρτίου 2020 η Πορτογαλική Κυβέρνηση ανακοίνωσε πλείονα μέτρα με σκοπό τη συγκράτηση του κινδύνου διάδοσης του ιού. Λόγω της επιδείνωσης της επιδημικής κατάστασης, κηρύχθηκε κατάσταση έκτακτης ανάγκης η οποία παρατάθηκε εν συνεχεία έως τις 2 Μαΐου 2020.
- 12 Όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού εξέδωσε κοινή δήλωση με την οποία αποδέχθηκε την ενδεχόμενη αναγκαιότητα συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων.
- 13 Στις 12 Μαρτίου 2020 ο LPFP αποφάσισε και ανακοίνωσε την επ' αόριστον αναστολή των εθνικών πρωταθλημάτων της πρώτης και της δεύτερης κατηγορίας, ενώ απέμεναν ακόμη δέκα αγωνιστικές.
- 14 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (στο εξής: FIFA) σύστησε ομάδα εργασίας προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ρυθμιστικά ζητήματα που ανέκυψαν λόγω της πανδημίας και του αντικτύπου της στον κανονισμό περί ιδιότητας και μετεγγραφών ποδοσφαιριστών¹. Η ομάδα εργασίας εξέδωσε το έγγραφο «COVID-19 — Ρυθμιστικά ζητήματα σχετικά με το ποδόσφαιρο», το οποίο άρχισε να ισχύει στις 7 Απριλίου 2020 και με το οποίο η FIFA διατύπωσε τους κύριους προβληματισμούς της επί του ζητήματος².
- 15 Τον Μάιο του 2020 η FIFA ανακοίνωσε τις νέες ημερομηνίες των περιόδων μετεγγραφών για την αγωνιστική περίοδο 2020/2021. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας, η πρώτη περίοδος μετεγγραφών ξεκινούσε στις 3 Αυγούστου και έληγε στις 6 Οκτωβρίου 2020 και η δεύτερη περίοδος μετεγγραφών ξεκινούσε στις 4 Ιανουαρίου και έληγε την 1η Φεβρουαρίου 2021.
- 16 Την 21η Μαρτίου 2020 ο LPFP και η SJPF σύστησαν επιτροπή παρακολούθησης της πανδημίας COVID-19 και ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της αθλητικής δραστηριότητας τόσο από αθλητικής όσο και από οικονομικής απόψεως.
- 17 Στις 7 Απριλίου 2020 η κατάσταση των διαπραγματεύσεων μεταξύ του LPFP και της SJPF αποτυπώθηκε σε ανακοινωθέν του LPFP, στο οποίο επισημαινόταν, ειδικότερα, ότι, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, τα έσοδα είχαν μειωθεί κατά 60 % σε

¹ Ο εν λόγω κανονισμός περιέχει παγκόσμιους και δεσμευτικούς κανόνες σχετικά με την ιδιότητα των ποδοσφαιριστών, την επιλεξιμότητά τους για συμμετοχή σε ποδοσφαιρικές διοργανώσεις και τη μετεγγραφή τους μεταξύ συλλόγων που ανήκουν σε διαφορετικές ενώσεις.

² Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει ειδικότερα στις πληροφορίες που εκτίθενται στις σελίδες 3 έως 7 και 9 του εν λόγω εγγράφου.

σύγκριση με εκείνα της αγωνιστικής περιόδου 2018/19 και ότι ο LPFP είχε διατυπώσει προτάσεις οι οποίες έπρεπε να ενσωματωθούν αμέσως στην CCT. Από τις εν λόγω προτάσεις, η SJFP αποδέχθηκε, ειδικότερα, α) την παράταση των συμβάσεων εργασίας έως τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου, ήτοι έως τον τελευταίο επίσημο αγώνα της περιόδου 2019/2020, β) την παράταση των συμβάσεων δανεισμού και παραχώρησης ποδοσφαιριστών έως τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου, ήτοι έως τον τελευταίο επίσημο αγώνα της περιόδου 2019/2020, καθώς και ότι γ) κανένα από τα εν λόγω μέτρα δεν συνιστούσε νόμιμη αιτία λύσης της σύμβασης εργασίας αθλητή. Η SJPF διατύπωσε αντιρρήσεις επί οικονομικών ζητημάτων και συγκεκριμένα όσον αφορά τις συμφωνίες περί μείωσης των μισθών των ποδοσφαιριστών.

- 18 Δεδομένου ότι δεν επιτεύχθηκε συμφωνία με την SJFP επί του ως άνω ζητήματος, οι σύλλογοι μπορούσαν να κάνουν χρήση των ειδικών μέτρων που πρότεινε η Κυβέρνηση, και ειδικότερα του μέτρου της απόλυσης (lay-off) ή παρόμοιων μέτρων, με δυνατότητα διαπραγμάτευσης με τους ποδοσφαιριστές τους.
- 19 Στις 7 Απριλίου 2020 ο LPFP και οι αθλητικές εταιρίες γνώριζαν τις λύσεις που προτεινόταν σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά την παράταση της ισχύος των συμβάσεων με τους ποδοσφαιριστές για την αγωνιστική περίοδο 2019/2020 και όσον αφορά τις ημερομηνίες των περιόδων εγγραφής.
- 20 Εντούτοις, σε εθνικό επίπεδο, δεν ήταν βέβαιο αν η αγωνιστική περίοδος θα συνεχιζόταν και, σε περίπτωση συνέχισης, αν θα παρατεινόταν πέραν της 30ής Ιουνίου 2020, ούτε ήταν γνωστές οι συγκεκριμένες συνέπειες που θα είχε η εν λόγω ενδεχόμενη παράταση της αγωνιστικής περιόδου για τις ισχύουσες συμβάσεις εργασίας, ιδίως για εκείνες που έληγαν στις 30 Ιουνίου 2020, ή τι θα συνέβαινε όσον αφορά τις ημερομηνίες των περιόδων εγγραφής ποδοσφαιριστών για την αγωνιστική περίοδο 2020/2021.
- 21 Λόγω της αδυναμίας επίτευξης συμφωνίας μεταξύ του LPFP και της SJFP, επί οικονομικών ζητημάτων στο πλαίσιο των συμβάσεων εργασίας των αθλητών, από τις 7 Απριλίου 2020 οι αθλητικές εταιρίες ξεκίνησαν ή ενέτειναν την άμεση επικοινωνία με τους ποδοσφαιριστές με σκοπό την επίλυση των εν λόγω ζητημάτων. Οι περισσότερες αθλητικές εταιρίες και οι ποδοσφαιριστές τους συνήψαν συμφωνίες μείωσης των μισθών, στις οποίες προβλεπόταν η επιστροφή του ποσού της αντίστοιχης μείωσης όταν θα πληρούνταν ορισμένες προϋποθέσεις, και ειδικότερα η επανέναρξη των αγώνων.
- 22 Εξάλλου, με την απόφαση αριθ. 33-C/2020 του Υπουργικού Συμβουλίου προβλέφθηκε ότι, από τις 30 και 31 Μαΐου 2020, οι αγώνες της πρώτης κατηγορίας και του Κυπέλλου Πορτογαλίας θα διεξάγονταν εκ νέου χωρίς θεατές στα στάδια.
- 23 Στις 4 Μαΐου 2020 ο LPFP, η SJPF και η Associação Nacional de Treinadores de Futebol (Εθνική Ένωση Προπονητών Ποδοσφαίρου, Πορτογαλία) συνήψαν

μνημόνιο συμφωνίας σχετικά με τη διάρκεια των συμβάσεων και των αθλητικών σχέσεων.

- 24 Με το προμνησθέν μνημόνιο προβλέφθηκαν τα εξής: i) η αγωνιστική περίοδος 2019/2020 θα έληγε την επομένη της διεξαγωγής του τελευταίου επίσημου αγώνα των διοργανώσεων της εν λόγω περιόδου· ii) οι συμβάσεις εργασίας των αθλητών ή οι συμβάσεις αθλητικής κατάρτισης που είχαν συναφθεί μεταξύ συλλόγων της πρώτης κατηγορίας και προπονητών και ποδοσφαιριστών, οι οποίες επρόκειτο να λήξουν κατά τη διάρκεια της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου, θεωρούνταν ότι παρατείνονταν αυτομάτως έως τη λήξη της εν λόγω περιόδου, και iii) το ίδιο θα συνέβαινε με τις συμβάσεις προσωρινής παραχώρησης και τις αθλητικές σχέσεις τους. Οι όροι του εν λόγω μνημονίου περιλήφθηκαν σε μεταβατική διάταξη της CCT, το άρθρο 7.^ο-Α, με τίτλο «Συνέπειες, στην εργασιακή σχέση των αθλητών, των τροποποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πρόγραμμα των αγώνων, λόγω της πανδημίας COVID-19».
- 25 Στις 18 Ιουνίου 2020 η Federação Portuguesa de Futebol (Πορτογαλική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία, στο εξής: FPF) τροποποίησε το επίσημο ανακοινωθέν αριθ. 1 για την αγωνιστική περίοδο 2019/2020 και όρισε ότι η εν λόγω αγωνιστική περίοδος θα ξεκινήσει την 1η Ιουλίου 2019 και θα λήξει στις 2 Αυγούστου 2020.
- 26 Ο LPFP δεν περιέλαβε στην εθνική ρύθμιση την πρόταση της FIFA σχετικά με ευέλικτες περιόδους εγγραφής των ποδοσφαιριστών (η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 25 Ιουνίου 2020), προκειμένου να παρασχεθούν στους ποδοσφαιριστές πρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης στο πλαίσιο της πανδημίας.

2. Επίπτωση της πανδημίας στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο

- 27 Στις 7 Απριλίου 2020 οι αθλητικές εταιρείες εκτίμησαν απώλεια προσωρινών άμεσων εσόδων ύψους 310 εκατομμυρίων ευρώ, ήτοι μείωση κατά 60 % σε σχέση με τα έσοδα εκμετάλλευσης της αγωνιστικής περιόδου 2018/2019.
- 28 Στην αγορά μετεγγραφών, στα πέντε κύρια ευρωπαϊκά εθνικά πρωταθλήματα (αγγλικό, γαλλικό, γερμανικό, ισπανικό και ιταλικό), κατά την περίοδο της πανδημίας του 2020, καταγράφηκε μείωση κατά 28 % της αξίας του δυναμικού των συλλόγων. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, οι εθνικές και διεθνείς αθλητικές εταιρίες δεν ενδιαφέρονταν να προσλάβουν νέους ποδοσφαιριστές και τούτο είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των προσλήψεων.
- 29 Ο LPFP προέβλεψε δύο ενδεχόμενα όσον αφορά τις συνέπειες της πανδημίας: κατά το πρώτο ενδεχόμενο, η διεξαγωγή των δέκα εναπομενουσών αγωνιστικών δεν θα ήταν δυνατή και, κατά το δεύτερο ενδεχόμενο, οι δέκα εναπομένουσες αγωνιστικές θα διεξάγονταν κεκλεισμένων των θυρών.
- 30 Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, τα συνολικά έσοδα των αθλητικών εταιριών κατά την αγωνιστική περίοδο 2019/2020 μπορούσαν να μειωθούν κατά 37 % σε σύγκριση

με την αγωνιστική περίοδο 2018/2019 (πρώτο ενδεχόμενο) και κατά 15 % σε σύγκριση με την αγωνιστική περίοδο 2018/2019 (δεύτερο ενδεχόμενο). Προβλέπονταν μη ανακτήσιμες απώλειες των εσόδων από τηλεοπτικά δικαιώματα και σημαντικές απώλειες όσον αφορά τα έσοδα από χορηγίες, εισφορές και εισιτήρια, πωλήσεις προϊόντων και αθλητικά στοιχήματα. Όσον αφορά τα ποσά που σχετίζονται με τις μετεγγραφές ποδοσφαιριστών, έπρεπε να αναμένεται μείωση κατά 65 %, στο πρώτο ενδεχόμενο, και κατά 28 %, στο δεύτερο ενδεχόμενο.

- 31 Τον Απρίλιο, τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2020, μη προσδιοριζόμενος αριθμός αθλητικών εταιριών προέβησαν σε περικοπές μισθών της τάξης του 40 % ή 50 % και εφάρμοσαν διαδικασίες απόλυσης (lay-off).
- 32 Η απώλεια ενός ποδοσφαιριστή, συνεπεία της μονομερούς λύσης της σύμβασης εργασίας του λόγω προβλημάτων οφειλόμενων στην πανδημία COVID-19, δημιουργούσε αμέσως το πρόβλημα εξεύρευσης ισοδύναμου αντικαταστάτη και των οικονομικών πόρων για την πρόσληψή του, είχε σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο στη σύνθεση του δυναμικού των συλλόγων και συνεπαγόταν την απώλεια των οικονομικών εσόδων που θα προέκυπταν από την ενδεχόμενη μετεγγραφή του απερχόμενου ποδοσφαιριστή.

3. Συμφωνία της 7ης Απριλίου 2020

- 33 Στις 7 Απριλίου 2020 οι αθλητικές εταιρίες της πρώτης κατηγορίας και ο LPFP πραγματοποίησαν προαναγγελθείσα σύσκεψη, μέσω τηλεματικής, προκειμένου να συζητήσουν τις συνέπειες της πανδημίας στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο. Οι αθλητικές εταιρίες εκπροσωπήθηκαν στο ανώτερο επίπεδο· ο LPFP συνέταξε και διατήρησε τον κατάλογο των παρόντων στην εν λόγω σύσκεψη.
- 34 Οι συμμετέχοντες συζήτησαν τις συνέπειες της πανδημίας στις συμβάσεις εργασίας των αθλητών, η λήξη ή η έναρξη των οποίων προβλεπόταν στις ημερομηνίες που είχαν οριστεί αρχικώς για τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου 2019/20 ή την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου 2020/21, λαμβανομένης υπόψη της αναστολής των διοργανώσεων.
- 35 Στις 7 Απριλίου 2020 ήταν σε ισχύ 514 συμβάσεις εργασίας οι οποίες έληγαν στις 30 Ιουνίου 2020, επί συνόλου 1 453 εγγεγραμμένων συμβάσεων εργασίας.
- 36 Οι παρόντες στη σύσκεψη αποφάσισαν ομόφωνα ότι καμία αθλητική εταιρία που συμμετείχε στην πρώτη κατηγορία κατά την αγωνιστική περίοδο 2019/2020 δεν θα προσλάμβανε ποδοσφαιριστή που θα κατήγγειλε μονομερώς τη σύμβαση εργασίας του επικαλούμενος προβλήματα οφειλόμενα στην πανδημία COVID-19 ή έκτακτη απόφαση ληφθείσα λόγω της πανδημίας COVID-19, και ειδικότερα την παράταση της αγωνιστικής περιόδου.
- 37 Στις 8 Απριλίου 2020 πραγματοποιήθηκε νέα σύσκεψη με τον πρόεδρο του LPFP, στην οποία ορισμένες αθλητικές εταιρίες της δεύτερης κατηγορίας κατά την

αγωνιστική περίοδο 2019/2020, οι οποίες εκπροσωπήθηκαν επίσης στο ανώτερο επίπεδο, εξέφρασαν τις ίδιες ανησυχίες με εκείνες τις οποίες είχαν εκφράσει την προηγούμενη ημέρα οι σύλλογοι της πρώτης κατηγορίας και προσχώρησαν σε όσα είχαν συμφωνηθεί στη σύσκεψη της 7ης Απριλίου 2020.

38 Αντικείμενο της συμφωνίας ήταν:

- α) η διατήρηση της κατάστασης των ποδοσφαιριστών των οποίων η σύμβαση εργασίας αθλητή ή η σύμβαση δανεισμού έληγε κατά τη διάρκεια της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου, υποχρεώνοντας τους ποδοσφαιριστές να παραμείνουν δεσμευμένοι από τη σύμβασή τους έως τη λήξη της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου, λαμβανομένου υπόψη του ενδεχομένου παράτασης της αγωνιστικής περιόδου·
- β) η υπογράμμιση της αναγκαιότητας επίτευξης συμφωνιών με τους ποδοσφαιριστές σχετικά με τη μείωση ή την αναβολή της καταβολής των αμοιβών τους, υποχρεώνοντας τους ποδοσφαιριστές να αποδεχθούν το συγκεκριμένο είδος δεσμεύσεων ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι αθλητικές εταιρίες που βρίσκονταν ή περιήλθαν σε χειρότερη οικονομική κατάσταση να μην μπορούν να καταβάλουν τις αμοιβές των ποδοσφαιριστών τους και οι ποδοσφαιριστές να αρνηθούν να μετάσχουν στους αγώνες σε περίπτωση επανέναρξής τους ή να καταγγείλουν τις συμβάσεις τους για νόμιμη αιτία λόγω μη πληρωμής, ή το ενδεχόμενο οι αθλητικές εταιρίες να αναγκαστούν να λάβουν, γενικώς, έκτακτα μέτρα, μονομερώς, όπως απολύσεις (lay-off), ιδίως υπό μορφή αναστολής της σύμβασης εργασίας, δεδομένου ότι όλα τα προεκτεθέντα ενδεχόμενα θα μείωναν την ποιότητα των διοργανώσεων και θα προκαλούσαν τελικώς οικονομικές ζημιές στο σύνολο του κλάδου·
- γ) η αποφυγή του ενδεχομένου οι ποδοσφαιριστές να επικαλεστούν νόμιμη αιτία για να καταγγείλουν τις συμβάσεις τους ισχυριζόμενοι, για να αποδεσμευθούν, ότι δεν είναι σε θέση να εργαστούν λόγω της πανδημίας COVID-19, υποχρεώνοντας τους ποδοσφαιριστές να παραμείνουν δεσμευμένοι από τις συμβάσεις τους.

39 Ο LPFP είχε συμφέρον να συναφθεί η συμφωνία όχι μόνον επειδή είναι ο φορέας που διαχειρίζεται τις διοργανώσεις ποδοσφαίρου στην Πορτογαλία και είναι υπεύθυνος να διασφαλίζει την τήρηση των αρχών της διατήρησης της σταθερότητας και της ακεραιότητας των διοργανώσεων και τη διαρκή ανάπτυξη και την οικονομική και χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των αθλητικών εταιριών μελών του, αλλά επίσης επειδή τα έσοδά του προέρχονται από τις πληρωμές των αθλητικών εταιριών και των χορηγών.

40 Μολονότι είχαν επίγνωση ότι η συμφωνία περιόριζε τον ανταγωνισμό, οι συμμετέχοντες επιδίωκαν, μέσω αυτής, να διατηρήσουν τη σταθερότητα του δυναμικού των συλλόγων, την ακεραιότητα και την ποιότητα των διοργανώσεων και τη φερεγγυότητα του κλάδου, όχι μόνον βραχυπρόθεσμα αλλά και

μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, και να διασφαλίσουν κανονική αθλητική άμιλλα μεταξύ των συλλόγων.

- 41 Η συμφωνία μεταξύ των αθλητικών εταιριών της πρώτης και της δεύτερης κατηγορίας, με τη συμμετοχή του LPFP, δεν αποτέλεσε αντικείμενο συλλογικής διαπραγμάτευσης μεταξύ αυτών και του SJFP, ειδικότερα στο πλαίσιο των τροποποιήσεων που έπρεπε να πραγματοποιηθούν στην CCT λόγω της πανδημίας COVID-19.
- 42 Η συμφωνία άρχισε να εφαρμόζεται στις 7 Απριλίου 2020. Λόγω των προσωρινών μέτρων που διέταξε η Autoridade da Condição (Αρχή Ανταγωνισμού, Πορτογαλία), με τα οποία αποφασίστηκε, ειδικότερα, η αναστολή της επίμαχης πρακτικής για διάστημα 90 ημερών, η συμφωνία έλαβε οριστικά τέλος στις 2 Ιουνίου 2020.

1) Θιγόμενοι ποδοσφαιριστές και θέση των προσφευγουσών στη σχετική αγορά

- 43 Η συμφωνία αφορούσε τους ποδοσφαιριστές του ανδρικού επαγγελματικού ποδοσφαίρου με ισχύουσα σύμβαση εργασίας αθλητή στην Πορτογαλία συναφθείσα με αθλητική εταιρία της πρώτης ή της δεύτερης κατηγορίας, οι οποίοι μπορούσαν να καταγγείλουν μονομερώς τη σύμβαση επικαλούμενοι προβλήματα οφειλόμενα στην πανδημία COVID-19 και οι οποίοι μπορούσαν, ως εκ τούτου, να μην έχουν σύμβαση σε ισχύ στο διάστημα από τις 7 Απριλίου έως τις 2 Ιουνίου 2020.
- 44 Οι αθλητικές εταιρίες που έλαβαν μέρος στις συσκέψεις στις 7 και 8 Απριλίου 2020 περιελάμβαναν το σύνολο των συλλόγων της πρώτης κατηγορίας και το σύνολο σχεδόν των συλλόγων της δεύτερης κατηγορίας κατά την αγωνιστική περίοδο 2019/2020.
- 45 Η πρόσληψη ποδοσφαιριστών που έχουν σύμβαση σε ισχύ είναι πρακτική που εφαρμόζεται κυρίως από τους μεγάλους συλλόγους της πρώτης κατηγορίας. Η πρόσληψη ποδοσφαιριστών που δεν έχουν σύμβαση σε ισχύ είναι ελκυστικότερη για τους μικρότερους συλλόγους, καθότι δεν συνεπάγεται την καταβολή αποζημίωσης σε άλλο σύλλογο.
- 46 Περίπου το 90 % των μετεγγραφών ποδοσφαιριστών της πρώτης και της δεύτερης κατηγορίας πραγματοποιούνται κατά τη θερινή περίοδο μετεγγραφών. Τούτο συνέβη το 2019 και το 2020, μολονότι το 2020, λόγω της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου συνεπεία της πανδημίας, η θερινή περίοδος μετεγγραφών περιελάμβανε επίσης, τουλάχιστον, τον μήνα Οκτώβριο.

2) Ζημία προκληθείσα στους επαγγελματίες ποδοσφαιριστές λόγω της συμφωνίας

- 47 Λόγω της συμφωνίας, ποδοσφαιριστής η σύμβαση του οποίου έληγε στο διάστημα από τις 7 Απριλίου έως τις 2 Ιουνίου 2020 μπορούσε να αναζητήσει νέο εργοδότη μόνον σε σύλλογο εκτός της Πορτογαλίας ή σε σύλλογο που συμμετείχε σε διοργάνωση επιπέδου κατώτερου της πρώτης και της δεύτερης κατηγορίας του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στην Πορτογαλία.
- 48 Λόγω της επίμαχης συμφωνίας μειώθηκε άμεσα ο αριθμός διαθέσιμων επιλογών, όσον αφορά τους εργοδότες συλλόγους, για τους θιγόμενους ποδοσφαιριστές, αυξάνοντας συγχρόνως την αβεβαιότητα όσον αφορά τη δυνατότητα εξεύρεσης εργοδότη συλλόγου που να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του ποδοσφαιριστή, εάν αυτές συνδέονταν με την εθνική αγορά της πρώτης ή της δεύτερης κατηγορίας.
- 49 Η εν λόγω συμφωνία μπορούσε επίσης: i) να αυξήσει την προσπάθεια που σχετίζεται με την αναζήτηση συλλόγου· ii) να μειώσει την προσφερόμενη αμοιβή από τον σύλλογο με τον οποίο ο ποδοσφαιριστής θα συνήπτε σύμβαση, λόγω της μείωσης του αριθμού των ενδιαφερόμενων συλλόγων· iii) να μειώσει τις προσδοκίες του ποδοσφαιριστή όσον αφορά τις συνθήκες ανέλιξης ή προβολής· iv) σε περίπτωση που ο ποδοσφαιριστής επιθυμούσε να παραμείνει στην Πορτογαλία, να μειώσει την ευημερία του, καθότι θα μπορούσε να αναγκαστεί να μετακινηθεί σε άλλη χώρα, και v) να αυξήσει τη διαπραγματευτική ισχύ των εθνικών αθλητικών εταιριών, ειδικότερα υποχρεώνοντας τον ποδοσφαιριστή να δεχθεί όρους αμοιβών και άλλους όρους εργασίας δυσμενέστερους από εκείνους που θα δεχόταν εάν δεν υπήρχε η συμφωνία.
- 50 Επιπλέον, η συμφωνία μπορούσε επίσης να συνεπάγεται τη μετακίνηση ποδοσφαιριστών στην αλλοδαπή, μολονότι κανένας από τους ποδοσφαιριστές που αφορούσε δεν προσελήφθη από αλλοδαπό σύλλογο.

3) Πλεονεκτήματα της συμφωνίας

- 51 Στις περισσότερες περιπτώσεις, η επίμαχη συμφωνία κατέστησε δυνατή τη διατήρηση του δυναμικού των συλλόγων και ενθάρρυνε την επανέναρξη των διοργανώσεων, ώστε να μη θιγεί το τελικό αποτέλεσμά τους και να μη μειωθεί η ποιότητα του θεάματος.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 52 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η υπό κρίση υπόθεση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9 του νομικού καθεστώτος του ανταγωνισμού και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθότι εκτιμούν ότι η Autoridade da Concorrência (Αρχή Ανταγωνισμού) υπέπεσε σε πλάνη τόσο εκτιμώντας ότι η συμφωνία που συνήφθη στις 7 και 8 Απριλίου 2020 είναι «συμφωνία» για σκοπούς ανταγωνισμού όσο και χαρακτηρίζοντας την κατάσταση ως περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του

αντικειμένου, χωρίς να αποδείξει τον αρκούντως επιζήμιο για τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της επίμαχης συμπεριφοράς, ιδίως δεδομένου ότι δεν υφίσταται επαρκής κτηθείσα πείρα για την εξαγωγή τέτοιου συμπεράσματος.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασης περί παραπομπής

- 53 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η επίμαχη συμφωνία αντιβαίνει στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 165 ΣΛΕΕ, καθώς και να αποσαφηνιστεί αν μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.
- 54 Δεδομένου ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται στις πρακτικές «που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών» και λαμβανομένου υπόψη ότι θεωρήθηκε ότι πληρούται το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει το ευρωπαϊκό δίκαιο στον τομέα του ανταγωνισμού σε συνδυασμό με το εθνικό δίκαιο, λόγω του άμεσου αποτελέσματος του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003.
- 55 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι συνιστά οικονομική δραστηριότητα, ο αθλητισμός εμπίπτει στο οικονομικό δίκαιο της Ένωσης, παρά την ιδιαιτερότητά του, και, επομένως, η ανάλυση δεν πρέπει να έχει απλώς και μόνον αφηρημένο χαρακτήρα, αλλά πρέπει να λαμβάνει υπόψη το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της επίμαχης συμπεριφοράς.
- 56 Από τη σκέψη 40 της απόφασης του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2010, *Olympique Lyonnais* (C-325/08), πρέπει επίσης να συναχθεί ότι οι ιδιαιτερότητες του αθλητισμού και η κοινωνική και εκπαιδευτική λειτουργία του, που μνημονεύονται στο άρθρο 165 ΣΛΕΕ, είναι κρίσιμες για την ενδεχόμενη αντικειμενική δικαιολόγηση των περιορισμών του ανταγωνισμού.
- 57 Η συμφωνία που συνήφθη μεταξύ των προσφευγουσών περιελάμβανε όλες τις αθλητικές εταιρίες της πρώτης κατηγορίας και τις περισσότερες αθλητικές εταιρίες της δεύτερης κατηγορίας και, επομένως, η σχετική αγορά περιλαμβάνει το σύνολο του εδάφους κράτους μέλους, κατά την απόφαση *Vereeniging van Cementhandelaren* κατά Επιτροπής, με αποτέλεσμα το άρθρο 101 ΣΛΕΕ να έχει εφαρμογή *in abstracto*. Επισημαίνεται, επιπλέον, ότι η αγορά πρόσληψης ανδρών επαγγελματιών ποδοσφαιριστών έχει έντονα διεθνή χαρακτήρα.
- 58 Η συνεννόηση μεταξύ επιχειρηματιών για τη μη πρόσληψη εργαζομένων από τις άλλες επιχειρήσεις που μετέχουν στη συνεννόηση, γνωστή ως συμφωνία «no-roach», συνίσταται στη σύναψη οριζόντιων συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων με τις οποίες κάθε επιχείρηση δεσμεύεται να μην προβαίνει σε αυθόρμητες προσφορές και να μην προσλαμβάνει εργαζομένους από τις άλλες επιχειρήσεις, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

- 59 Το συγκεκριμένο είδος συμφωνίας μπορεί να ανακύψει σε κάθε τομέα της οικονομικής δραστηριότητας και καλύπτεται, κατ' αρχήν, από το δίκαιο του ανταγωνισμού, στο μέτρο που περιορίζει την ατομική ελευθερία των επιχειρήσεων όσον αφορά τον τρόπο καθορισμού των στρατηγικών εμπορικών όρων τους, περιλαμβανομένης της πρόσληψης ανθρώπινων πόρων.
- 60 In abstracto, οι συμφωνίες «no-roach» έχουν συνέπειες στην αγορά εργασίας, δεδομένου ότι συνεπάγονται μείωση της διαπραγματευτικής ισχύος των εργαζομένων, καθότι αποδυναμώνουν ή καταργούν τους εξωτερικούς παράγοντες που θα μπορούσαν να παρέμβουν στη συγκεκριμένη σχέση.
- 61 Τούτο μπορεί να συνεπάγεται μειώσεις μισθών, κατάργηση της κινητικότητας των εργαζομένων και περιορισμό της δυνατότητας εξασφάλισης ευνοϊκότερων όρων για τον εργαζόμενο και συνιστά, γενικότερα, νόθευση, περιορισμό ή παρεμπόδιση του ελεύθερου ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας.
- 62 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, εξ όσων γνωρίζει, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει εκδώσει αποφάσεις σχετικά με συμφωνίες «no-roach» για σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.
- 63 Η Επιτροπή εξέδωσε μεν την ανακοίνωση με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας», πλην όμως, μολονότι στο σημείο 316 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών εξετάζεται το ζήτημα των συμπράξεων αγοραστών από την άποψη του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου, ουδεμία γίνεται μνεία στις πρακτικές «no-roach».
- 64 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν υπάρχει κτηθείσα πείρα όσον αφορά τις συμφωνίες «no-roach», τούτο όμως δεν αποκλείει το ενδεχόμενο το συγκεκριμένο είδος συμφωνίας να μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.
- 65 Εντούτοις, η υπό κρίση υπόθεση εμφανίζει ιδιαιτερότητες που τη διαφοροποιούν από μια συνήθη περίπτωση στην οποία δύο ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, υπό απολύτως κανονικές συνθήκες, συμφωνούν μεταξύ τους να μην προσλαμβάνει η μία εργαζομένους της άλλης.

Αντικείμενο της απόφασης

- 66 Η Autoridade da Concorrência (Αρχή Ανταγωνισμού) δεν είχε καμία αμφιβολία ότι επρόκειτο περί παράβασης ως εκ του αντικειμένου.
- 67 Η διαφορά μεταξύ παράβασης/περιορισμού ως εκ του αντικειμένου ή ως εκ του αποτελέσματος έγκειται κατ' ουσίαν στην ίδια τη φύση και τον σκοπό της συμπεριφοράς και, επομένως, εάν αποδεικνύεται σκοπός αντίθετος προς τον ανταγωνισμό, παρέλκει η διακρίβωση των αποτελεσμάτων της συμπεριφοράς στον ανταγωνισμό.

- 68 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από την εκ πρώτης όψεως εξέταση της επίμαχης συμφωνίας συνάγεται ευχερώς ότι συντρέχει περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου, δεδομένου ότι οι συμφωνίες «no-roach», κατ' αρχήν, καταργούν τον ανταγωνισμό κατά τρόπο παρόμοιο με τις συμφωνίες καθορισμού τιμών προϊόντων ή κατανομής πελατών.
- 69 Εντούτοις, η έννοια του περιορισμού του ανταγωνισμού «ως εκ του αντικειμένου ή ως εκ του αποτελέσματος» πρέπει να ερμηνεύεται στενά και μπορεί να εφαρμόζεται μόνον σε πρακτικές σε σχέση με τις οποίες αποδεικνύεται, κατόπιν ατομικής και εμπειριστατωμένης εξέτασης, ότι είναι αρκούντως επιζήμιες για τον ανταγωνισμό.
- 70 Για τον σκοπό της εν λόγω εξέτασης πρέπει να συνεκτιμώνται το περιεχόμενο της συμφωνίας, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, λαμβανομένων υπόψη της φύσης του αγαθού / της υπηρεσίας που επηρεάζεται, των πραγματικών συνθηκών λειτουργίας και της δομής της οικείας αγοράς ή των οικείων αγορών. Εξάλλου, μολονότι δεν συνιστά στοιχείο αναγκαίο για τη διαπίστωση του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό σκοπού της συμφωνίας, η πρόθεση των μερών μπορεί να ληφθεί υπόψη.
- 71 Το αιτούν δικαστήριο εκτίμησε ότι αποδείχθηκε ότι, μέσω της συμφωνίας, οι σύλλογοι και ο LPFP επιδίωκαν i) να προστατεύσουν τις συμβάσεις που έληγαν στη λήξη της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου 2019/2020, ήτοι στις 30 Ιουνίου 2020· ii) να εμποδίσουν τους ποδοσφαιριστές να επικαλεστούν νόμιμη αιτία λύσης των συμβάσεων, ισχυριζόμενοι, προκειμένου να αποδεσμευθούν από τις συμβάσεις, ότι δεν ήταν σε θέση να εργαστούν λόγω της πανδημίας COVID-19, και iii) να διασφαλίσουν την αναγκαιότητα σύναψης συμφωνιών με τους ποδοσφαιριστές σχετικά με τη μείωση ή την αναβολή καταβολής των αμοιβών.
- i) Συμβάσεις που έληγαν στη λήξη της τρέχουσας περιόδου 2019/2020, ήτοι στις 30 Ιουνίου 2020*
- 72 Οι συμβάσεις εργασίας και οι συμβάσεις μετεγγραφής στον τομέα του ποδοσφαίρου συνδέονται συνήθως με περιόδους εγγραφής και, από αθλητικής απόψεως, η έναρξη της πρώτης περιόδου εγγραφής συμπίπτει συνήθως με την πρώτη ημέρα της νέας αγωνιστικής περιόδου. Οι περισσότεροι φορείς διοργάνωσης πρωταθλημάτων που εθίγησαν σε μεγαλύτερο βαθμό από την πανδημία COVID-19 αποφάσισαν ότι η αγωνιστική περίοδος θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου και θα έληγε στις 30 Ιουνίου, όπως συνέβη επίσης στην Πορτογαλία.
- 73 Δεδομένου ότι η σύμβαση εργασίας αθλητή δεν μπορεί να έχει διάρκεια μικρότερη της αγωνιστικής περιόδου ούτε μεγαλύτερη των πέντε αγωνιστικών περιόδων, το συγκεκριμένο είδος συμβάσεων λήγει συνήθως στη λήξη κάθε αγωνιστικής περιόδου.

- 74 Μέσω της πράξης νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 18-A/2020, της 23ης Απριλίου 2020, επιτράπηκε τυπικά η πραγματοποίηση τροποποιήσεων στους κανονισμούς των αθλητικών ομοσπονδιών με σκοπό να αντιμετωπιστεί η κατάσταση της πανδημίας. Η τροποποίηση των ημερομηνιών της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου επιτράπηκε μόνον από το συγκεκριμένο χρονικό σημείο, με αποτέλεσμα την πιθανότητα επανέναρξης των διοργανώσεων από τις 30/31 Μαΐου 2020 και την υπογραφή, στις 4 Μαΐου 2020, μνημονίου συμφωνίας σχετικά με τη διάρκεια των συμβάσεων και των αθλητικών σχέσεων. Στις 8 Ιουνίου 2020, βάσει του εν λόγω μνημονίου, τροποποιήθηκε η CCT μεταξύ του LPFP και της SJPF.
- 75 Τούτου λεχθέντος, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, κατά την ημερομηνία της συμφωνίας, επικρατούσε αβεβαιότητα όσον αφορά τις συμβάσεις των ποδοσφαιριστών, σε περίπτωση παράτασης της αγωνιστικής περιόδου, όπως και όσον αφορά τις ημερομηνίες των περιόδων εγγραφής των ποδοσφαιριστών για την αγωνιστική περίοδο 2020/2021.
- 76 Η σύμβαση ορισμένου χρόνου λειτουργεί ως μέσο σταθεροποίησης της αθλητικής εργασιακής σχέσης και είναι τεχνική περιορισμού του ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας, η οποία υπαγορεύεται από την αναγκαιότητα προστασίας της αθλητικής άμιλλας.
- 77 Συγκεκριμένα, εν αντιθέσει προς τη συνήθη σύμβαση εργασίας, ο εργαζόμενος αθλητής δεν μπορεί να αποδεσμευθεί μονομερώς από τη σύμβαση εργασίας πριν από τη λήξη της, παρά μόνον εάν συντρέχει νόμιμη αιτία προς τούτο ή εάν προβλέπεται το δικαίωμά του να καταγγείλει μονομερώς την ισχύουσα σύμβαση άνευ νόμιμης αιτίας μέσω καταβολής αποζημίωσης. Επομένως, στη σύμβαση εργασίας αθλητή, το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης εκ μέρους του ποδοσφαιριστή περιορίζεται σημαντικά, δεδομένου ότι η διάρκεια που καθορίζεται στο συγκεκριμένο είδος συμβάσεων χαρακτηρίζεται ως «σταθεροποιητική διάρκεια».
- 78 Για τη διασφάλιση της σταθερότητας του δυναμικού των συλλόγων, διαφυλάσσοντας τις διοργανώσεις, ειδικότερα τηρώντας την αρχή της σταθερότητας των αγώνων και την αρχή της αθλητικής επίδοσης, η διάρκεια ισχύος των συμβάσεων εργασίας των αθλητών συνδέεται με τη διάρκεια συγκεκριμένης αγωνιστικής περιόδου.
- 79 Επομένως, οι συνέπειες της παράτασης της αγωνιστικής περιόδου στις συμβάσεις εργασίας των αθλητών, οι οποίες έληγαν στις 30 Ιουνίου 2020, αποτέλεσαν τελικώς αντικείμενο συλλογικής συμφωνίας.
- 80 Συνεπώς, όσον αφορά τον σκοπό της συμφωνίας περί διατήρησης των ποδοσφαιριστών, η σύμβαση των οποίων έληγε στις 30 Ιουνίου 2020, έως τη λήξη της παράτασης της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, μολονότι, *in abstracto*, ο κανόνας που θεσπίστηκε μπορεί να εξομοιωθεί με ρήτρα απαγόρευσης του ανταγωνισμού, είναι αληθές ότι συμβάλλει στη διασφάλιση του στοιχείου που προστατεύεται από τους

αθλητικούς κανόνες, οι οποίοι καταρτίστηκαν αποκλειστικά και μόνον για εφαρμογή υπό κανονικές συνθήκες, ήτοι τη σταθερότητα του δυναμικού των συλλόγων για την προώθηση του αθλήματος.

81 Ως εκ τούτου, υπό έκτακτες συνθήκες, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ρύθμιση που συμφωνήθηκε στις 7 Απριλίου 2020 σε σχέση με τις συμβάσεις που έληγαν στις 30 Ιουνίου 2020 μπορεί να συνάδει με θεμιτούς σκοπούς, οι οποίοι προστατεύονται από το άρθρο 165 ΣΛΕΕ, εγγενείς στους εθνικούς και κανονιστικούς κανόνες που προστατεύουν τις αρχές της διαφύλαξης της σταθερότητας των διοργανώσεων, και, για τον λόγο αυτόν, διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά τον αρκούντως επιζήμιο χαρακτήρα της εν λόγω ρύθμισης, κριτήριο το οποίο έχει καθιερώσει η νομολογία για τη διαπίστωση της ύπαρξης περιορισμού του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.

ii) Κατάσταση των ποδοσφαιριστών που θα επιθυμούσαν να επικαλεστούν νόμιμη αιτία λύσης των συμβάσεων προβάλλοντας την έλλειψη κατάλληλων συνθηκών εργασίας λόγω της πανδημίας COVID-19

82 Μια άλλη κατάσταση την οποία προστάτεψε η συμφωνία συνίστατο στη διασφάλιση της αδυναμίας των ποδοσφαιριστών να επικαλεστούν νόμιμη αιτία λύσης της σύμβασης ισχυριζόμενοι, προκειμένου να αποδεσμευθούν από αυτήν, ότι δεν ήταν σε θέση να εργαστούν λόγω της πανδημίας COVID-19, με αποτέλεσμα να συνεχίσουν να δεσμεύονται από τις συμβάσεις τους.

83 Ένας από τους τρόπους λύσης της σύμβασης εργασίας αθλητή είναι η καταγγελία της, εκ μέρους του ποδοσφαιριστή, για νόμιμη αιτία. Οι συμπεριφορές του εργοδότη οι οποίες συνιστούν νόμιμη αιτία και συνεπάγονται δικαίωμα αποζημίωσης είναι, ειδικότερα, η υπαίτια μη έγκαιρη καταβολή της αμοιβής ή η επιβολή καταχρηστικών κυρώσεων.

84 Εντούτοις, οι ανωτέρω κανόνες πρέπει να συσχετιστούν με το γεγονός ότι νόμιμη αιτία λύσης της σύμβασης συνιστά μόνον σοβαρή και υπαίτια παράβαση της σύμβασης η οποία καθιστά πρακτικώς αδύνατη τη συνέχιση της αθλητικής εργασιακής σχέσης. Επομένως, η έννοια της νόμιμης αιτίας λύσης της σύμβασης με πρωτοβουλία του αθλητή είναι πιο περιορισμένη και απαιτητική από την έννοια της νόμιμης αιτίας λύσης της σύμβασης από τον συνήθη εργαζόμενο.

85 Πλην των περιπτώσεων στις οποίες τα μέρη συμφωνούν «ρήτρα καταγγελίας», ο ποδοσφαιριστής μπορεί να προβεί στη λύση της σύμβασης εργασίας αθλητή μόνον για νόμιμη αιτία και, επομένως, η ελευθερία του να αποδεσμευθεί από τη σύμβαση περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό, δεδομένου ότι, όπως υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, η ορισμένη διάρκεια της σύμβασης συνιστά στοιχείο σταθεροποίησης.

86 Κατά το αιτούν δικαστήριο, μολονότι θα μπορούσαν να προβληθούν διάφορες αιτίες οι οποίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να εμπίπτουν στην έννοια της νόμιμης αιτίας, ως αποτέλεσμα της ανυπαρξίας των συνθηκών για την παροχή της

εργασίας λόγω της πανδημίας COVID-19, δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι εν λόγω αιτίες θα ήταν πολύ περιορισμένες, καθότι θα έπρεπε να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη τη συνέχιση της αθλητικής εργασιακής σχέσης.

87 Δεδομένου του απολύτως έκτακτου και αβέβαιου χαρακτήρα των περιστάσεων, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα να περιορίζονται ακόμη περισσότερο οι περιπτώσεις που συνιστούν πραγματικές «νόμιμες αιτίες» λύσεις της σύμβασης, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με το αν η συμφωνία μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.

iii) Επί της μείωσης ή της αναβολής καταβολής των αμοιβών

88 Η συμφωνία έκανε επίσης λόγο για την αναγκαιότητα να συμφωνηθεί με τους ποδοσφαιριστές η μείωση ή η αναβολή καταβολής των αμοιβών, υποχρεώνοντας τους ποδοσφαιριστές να αποδεχθούν τέτοιου είδους δεσμεύσεις και αποφεύγοντας το ενδεχόμενο οι αθλητικές εταιρίες να βρεθούν σε αδυναμία πραγματοποίησης των πληρωμών.

89 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι υπάρχει ασάφεια όσον αφορά τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη συμφωνία. Αφενός, σκοπός της συμφωνίας ήταν να διατηρηθούν η σταθερότητα του δυναμικού των συλλόγων, η ακεραιότητα και η ποιότητα των διοργανώσεων και η φερεγγυότητα του κλάδου, όχι μόνον βραχυπρόθεσμα, αλλά και μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, και να διασφαλιστεί η κανονική αθλητική άμιλλα και η ισορροπία μεταξύ συλλόγων, διαφυλάσσοντας κάποιον βαθμό ισότητας. Αφετέρου, όσον αφορά το οικονομικό σκέλος της, η συμφωνία επεδίωκε επίσης τη διατήρηση της φερεγγυότητας του κλάδου.

90 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι σκοποί που επιδιώκονται από αθλητικής απόψεως φαίνονται θεμιτοί, δεδομένου ότι εμπίπτουν στους γενικούς σκοπούς που αναγνωρίζονται στο άρθρο 165 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, η επιδίωξη ενός σκοπού προστασίας των οικονομικών συμφερόντων δεν είναι καθ' εαυτήν αντίθετη προς τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι είναι εγγενής σε κάθε επιχείρηση, περιλαμβανομένης της αθλητικής ένωσης όταν ασκεί οικονομική δραστηριότητα.

91 Επομένως, κατά την εξέταση της κατάστασης του ανταγωνισμού, πρέπει να συνεκτιμηθούν οι ιδιαιτερότητες του αθλητισμού, με σκοπό την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των εμπορικών και των αθλητικών πτυχών του επαγγελματικού ποδοσφαίρου.

92 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί ο αναλογικός χαρακτήρας του ληφθέντος μέτρου, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, προκειμένου να διαπιστωθεί αν, μολονότι επιδιώκει θεμιτούς σκοπούς, η συμφωνία βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή τους.

93 Κατά την απόφαση Meca-Medina, υπάρχουν περιορισμοί οι οποίοι είναι θεμιτοί καθότι είναι εγγενείς στην οργάνωση και τη διεξαγωγή των αθλητικών

διοργανώσεων και έχουν ακριβώς ως αντικείμενο να διασφαλίζουν την άμιλλα μεταξύ των αθλητών. [Υπ' αυτή την έννοια,] επισημαίνεται ότι είναι θεμιτό «ένα σύστημα οικονομικής αλληλεγγύης, το οποίο καθιστά δυνατή την αναδιανομή και επανεπένδυση των εσόδων από τα αθλητικά γεγονότα και τις δραστηριότητες υψηλού επιπέδου στα χαμηλότερα κλιμάκια του αθλήματος».

- 94 [Το Δικαστήριο] έχει δεχθεί ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι αναγκαία η στάθμιση των «μη εμπορικών» σκοπών μιας ρήτρας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μπορεί δε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι «μη εμπορικοί» σκοποί υπερσχύουν του περιορισμού του ανταγωνισμού, με συνέπεια να μην συντρέχει παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πρόκειται για τη λεγόμενη «θεωρία των παρεπόμενων περιορισμών».
- 95 Εντούτοις, πρέπει να τίθενται όρια στην εν λόγω θεωρία, δεδομένου ότι, στην περίπτωση των οικονομικών δραστηριοτήτων, θα συνεπαγόταν την κατάργηση της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ σε σχέση με τις συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν είναι πραγματικά αναγκαίες και αναλογικές για την επίτευξη των επιδιωκόμενων οικονομικών σκοπών. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί μη αποδεκτή μια τέτοια συνέπεια.
- 96 Όσον αφορά το οικονομικό σκέλος της, το οποίο συνδυάζεται επίσης με αθλητικούς σκοπούς, είναι αληθές ότι η συμφωνία εντάσσεται σε μια έκτακτη χρονική περίοδο. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο, καταγράφηκε απότομη και άμεση πτώση των εσόδων των συλλόγων, η οποία προκάλεσε σοβαρά προβλήματα ταμειακών ροών. Τα κύρια έσοδα των αθλητικών εταιριών ανεστάλησαν και οι αθλητικές εταιρίες αναγκάστηκαν να μειώσουν τις δαπάνες τους, η δε αμοιβή των ποδοσφαιριστών είναι ένα από τα στοιχεία των δαπανών με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στον προϋπολογισμό των αθλητικών εταιριών.
- 97 Η FIFA επισήμανε το ενδεχόμενο οι αθλητικές εταιρίες να καταστούν αναξιόχρεες και εξέφρασε την ανησυχία της για το ενδεχόμενο οι εν λόγω εταιρίες να μην μπορούν να εγγυηθούν την καταβολή των μισθών των ποδοσφαιριστών και των προπονητών, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε ενδεχόμενες ένδικες διαφορές, να διαταράξει τη συμβατική σταθερότητα και να προκαλέσει ενδεχόμενες καταστάσεις αφερεγγυότητας.
- 98 Σε εθνικό επίπεδο, όμως, επιτεύχθηκε συμφωνία μόνον επί των αθλητικών ζητημάτων και όχι επί των οικονομικών ζητημάτων, ειδικότερα όσον αφορά την τροποποίηση των μισθολογικών όρων των συμβάσεων των ποδοσφαιριστών.
- 99 Υπό τις συνθήκες αυτές, είτε οι αθλητικές εταιρίες θα επιτύγχαναν τη σύναψη συμφωνιών μείωσης ή αναβολής της καταβολής των μισθών ή θα έκαναν χρήση των επιτρεπόμενων από τον νόμο μηχανισμών, όπως απολύσεις (lay-off), είτε θα μπορούσαν, τελικώς, να προκληθούν καταστάσεις αφερεγγυότητας, με επακόλουθη μείωση του αριθμού των συλλόγων.

- 100 Εάν οι αθλητικές εταιρίες έκαναν μαζικά χρήση του απλουστευμένου μηχανισμού απολύσεων (lay-off), η επανέναρξη των διοργανώσεων θα μπορούσε να τεθεί σε κίνδυνο, δεδομένου ότι, κατ' ουσίαν, ο εν λόγω μηχανισμός συνεπάγεται την αναστολή των συμβάσεων εργασίας.
- 101 Ακόμη και αν η περίπτωση αυτή δεν έθετε σε κίνδυνο την επανέναρξη των διοργανώσεων, θα συνεπαγόταν μείωση των μισθών των ποδοσφαιριστών, οι οποίοι θα καθορίζονταν σε 1 905 ευρώ, χωρίς δυνατότητα μελλοντικής επιστροφής του ποσού της μείωσης.
- 102 Επιπλέον, η εφαρμογή του μέτρου των απολύσεων (lay-off) εμπόδιζε, κατ' αρχήν, τους ποδοσφαιριστές να αποδεσμευθούν από τους συλλόγους και δεν συνιστούσε νόμιμη αιτία λύσης της σύμβασης. Σε τέτοια περίπτωση, οι ποδοσφαιριστές υποχρεούνταν επίσης να παραμείνουν στους συλλόγους από τους οποίους δεν μπορούσαν να αποδεσμευθούν, αναμφίβολα χωρίς κίνητρα, στοιχείο το οποίο θα είχε επιπτώσεις στην ποιότητα των διοργανώσεων.
- 103 Εν τέλει, η συμφωνία δεν είχε σημαντικό αντίκτυπο στην «ελευθερία εργασίας» των ποδοσφαιριστών, δεδομένου ότι, σε περίπτωση χρήσης του μηχανισμού απόλυσης (lay-off), επιπλέον της μονομερούς μείωσης των αμοιβών, η απόλυση (lay-off) δεν θεωρούνταν νόμιμη αιτία για τη λύση της σύμβασης εργασίας επαγγελματία αθλητή.
- 104 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα μέτρα που προέκυψαν από τον απλουστευμένο μηχανισμό απολύσεων (lay-off) είχαν διάρκεια ενός μήνα, με δυνατότητα κατ' εξαίρεση παράτασης κάθε μήνα, για ανώτατο διάστημα τριών μηνών. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί, πάντως, ότι η επίμαχη συμφωνία ίσχυσε μόνον από τις 7 Απριλίου έως τις 2 Ιουνίου 2020, ήτοι για 56 ημέρες, διάστημα μικρότερο της ανώτατης διάρκειας των τριών μηνών των μέτρων του απλουστευμένου μηχανισμού απολύσεων (lay-off).
- 105 Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι η χρήση του μηχανισμού απολύσεων (lay-off) θα έθετε σε κίνδυνο την ποιότητα των διοργανώσεων, λόγω της έλλειψης κινήτρων των ποδοσφαιριστών μετά τη λήψη μονομερών μέτρων, και ότι ελάχιστοι σύλλογοι έκαναν χρήση του εν λόγω μηχανισμού χωρίς να συνάψουν προηγουμένως συμφωνίες με τους ποδοσφαιριστές τους σχετικά με τους μισθούς.
- 106 Ομοίως, εξακριβώθηκε ότι, από την ημερομηνία της συμφωνίας, ξεκίνησαν ή εντατικοποιήθηκαν οι απευθείας επαφές μεταξύ των αθλητικών εταιριών και των ποδοσφαιριστών με σκοπό την επίλυση των οικονομικών ζητημάτων. Μετά την εν λόγω ημερομηνία, συνήφθησαν πλείονες συμφωνίες μείωσης μισθού, οι οποίες προέβλεπαν την επιστροφή του ποσού της αντίστοιχης μείωσης, κάτι το οποίο δεν θα είχε συμβεί εάν είχε εφαρμοστεί ο μηχανισμός απολύσεων (lay-off).
- 107 Οι ποδοσφαιριστές μπορούσαν να επιλέξουν να μην αποδεχθούν κανενός είδους συμφωνία σχετικά με τον μισθό τους και να αναμένουν ότι η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του συλλόγου θα τον εμπόδιζε να εκπληρώσει την υποχρέωση καταβολής του μισθού. Σε ακραίες περιπτώσεις, η μη καταβολή των

μισθών θα μπορούσε να περιάγει επίσης τους συλλόγους σε κατάσταση αφερεγγυότητας, επηρεάζοντας τον αριθμό των συλλόγων που θα μετείχαν στις μελλοντικές διοργανώσεις και την ποιότητα των εν λόγω διοργανώσεων τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον.

- 108 Μολονότι είναι αληθές ότι με την επίμαχη συμφωνία θεσπίστηκε κανόνας που περιορίζει τον ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας, αντικείμενο του εν λόγω κανόνα ήταν να καταστήσει δυνατή τη διατήρηση του δυναμικού των συλλόγων και, επομένως, την αποφυγή της αθέμιτης εκμετάλλευσης της κατάστασης εκ μέρους αθλητικών εταιριών με πιο σταθερούς οικονομικούς πόρους, οι οποίες μπορούσαν να αποκτήσουν ποδοσφαιριστές άλλων αθλητικών εταιριών με λιγότερους πόρους, γεγονός το οποίο μπορούσε να θέσει υπό αμφισβήτηση την αρχή της αλληλεγγύης.
- 109 Διαφυλάχθηκε επίσης η αρχή της ισότητας των ευκαιριών, η οποία αποτελεί συστατικό στοιχείο του δίκαιου χαρακτήρα των αθλητικών διοργανώσεων. Συγκεκριμένα, υπάρχουν οικονομικά ισχυρότεροι σύλλογοι οι οποίοι αντιμετωπίζουν συλλόγους που δεν καταφέρνουν να παραγάγουν συγκρίσιμα έσοδα. Η κατάσταση που δημιουργήθηκε από την πανδημία θα ενέτεινε σημαντικά τις εν λόγω διαφορές. Οι πρώτοι θα μπορούσαν να προσλάβουν ποδοσφαιριστές των δευτέρων, οι οποίοι θα στερούνταν τους βασικούς ποδοσφαιριστές τους, και τούτο θα δημιουργούσε έντονη ανισότητα στις διοργανώσεις θέτοντας σε κίνδυνο την ακεραιότητά τους.
- 110 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες για το αν ο κανόνας που απορρέει από την επίμαχη συμφωνία έχει αναλογικό χαρακτήρα.
- 111 Δεν πρέπει επίσης να παραβλεφθεί το γεγονός ότι οι ποδοσφαιριστές δεν έτυχαν ακρόασης, με αποτέλεσμα η διαδικασία να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ως διάφανη και δίκαιη. Στην πραγματικότητα, επιχειρήθηκε η διαφύλαξη αθλητικών αξιών επιβάλλοντας μια θυσία στους ποδοσφαιριστές. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, όμως, ότι, σε περίπτωση απολύσεων (lay-off), η θυσία αυτή θα μπορούσε να ήταν μεγαλύτερη.
- 112 Οι ποδοσφαιριστές που δεν θα επιθυμούσαν να συνάψουν συμφωνίες μείωσης μισθού ή αναβολής της καταβολής του μισθού δεν θα διέπρατταν παράβαση της σύμβασης. Σε περίπτωση που οι αθλητικές εταιρίες δεν θα ήταν σε θέση να καταβάλουν τον μισθό τους, οι ποδοσφαιριστές θα είχαν νόμιμη αιτία για να καταγγείλουν τις συμβάσεις τους.
- 113 Μολονότι η περίπτωση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο ήταν δυσανάλογο και, επομένως, στην εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες συναφώς.
- 114 Υπ' αυτήν την έννοια, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι i) η διάρκεια της συμφωνίας υπήρξε τελικώς πολύ σύντομη –μόνον 56 ημέρες· ii) η ζήτηση υπήρξε ουσιαστικά στάσιμη· iii) η συμφωνία συνήφθη μόνον από εθνικούς συλλόγους, ενώ η αγορά πρόσληψης ποδοσφαιριστών είναι σε μεγάλο βαθμό διεθνής (σε

ολόκληρο τον κόσμο υπάρχουν 2 671 ποδοσφαιρικοί σύλλογοι, εκ των οποίων μόνον 36 είναι πορτογαλικοί, στοιχείο το οποίο μειώνει σε μεγάλο βαθμό το ενδεχόμενο επηρεασμού του ανταγωνισμού)· iv) κατά τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας, οι διοργανώσεις είχαν ανασταλεί, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι ενδεχόμενες συνέπειες της συμφωνίας στην αγορά επόμενου σταδίου που προσδιόρισε η Autoridade da Concorrência (Αρχή Ανταγωνισμού)· v) οι περίοδοι εγγραφής ποδοσφαιριστών είχαν λήξει και, επομένως, μολονότι η πρόσληψη ποδοσφαιριστών ήταν δυνατή, η πρόσληψη, από έναν σύλλογο, ποδοσφαιριστή ο οποίος δεν θα μπορούσε να αγωνιστεί δεν ήταν εύλογη, και vi) δεδομένου ότι η ζήτηση ποδοσφαιριστών μειώθηκε λόγω της πανδημίας, αλλά και λόγω των νομικών προϋποθέσεων που καθιστούσαν αδύνατη την εγγραφή και τη χρήση νέων ποδοσφαιριστών, το εύρος των ποδοσφαιριστών που κάλυπτε η συμφωνία ήταν επίσης περιορισμένο.

- 115 Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι οι ποδοσφαιριστές δεν αντιλήφθηκαν τη συμφωνία ως μέσο άσκησης πιέσεων προκειμένου να αποδεχθούν δυσμενέστερους όρους αμοιβής ή να μην καταγγείλουν τις συμβάσεις τους μονομερώς, η δε μεγάλη πλειονότητα των ποδοσφαιριστών δεν υπέστη ζημίες, λαμβανομένης υπόψη της μεγάλης σημασίας της διεθνούς αγοράς.
- 116 Εντούτοις, η Autoridade da Concorrência (Αρχή Ανταγωνισμού) εκτίμησε ότι η συμφωνία περιόρισε τον ανταγωνισμό ως εκ του αντικειμένου και για τον λόγο αυτόν θεώρησε ότι δεν ήταν αναγκαίο να αξιολογήσει τα αποτελέσματά της στη λειτουργία των αγορών.
- 117 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί, όμως, αμφιβολίες σχετικά με το αν, λαμβανομένων υπόψη των όλως εξαιρετικών περιστάσεων που προεκτέθηκαν, η συμφωνία είναι αρκούντως επίσημα για τον ανταγωνισμό ή αν πρέπει να εξετάσει τα αποτελέσματά της προκειμένου να εξακριβώσει αν όντως υπήρξε παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού.
- 118 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με το αν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συμφωνία υπήρξε, ως εκ της φύσεώς της, επίσημα για την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού. Όπως αναγνωρίζει η Autoridade da Concorrência (Αρχή Ανταγωνισμού), δεν υπάρχουν αποφάσεις του Δικαστηρίου στις οποίες να εξετάζονται τέτοιες περιπτώσεις, η δε απαιτούμενη στην υπό κρίση υπόθεση εφαρμογή/ερμηνεία της νομοθεσίας δεν μπορεί να θεωρηθεί σαφής, μη διαφορούμενη και απαλλαγμένη εύλογων αμφιβολιών.